

مدخل محتوایی: خزش بین طبقات مالیاتی، طبقه خزیدن

Bracket Creep

طبقات یا لایه‌های مالیاتی (Tax Brackets) اصطلاحی است که در ارتباط با سیستم مالیات تصاعدی به کار می‌رود و درباره بخش‌ها یا برش‌هایی از پایه‌های مالیاتی (برای مثال، درآمد) است که هر یک تابع نرخ متفاوتی قرار می‌گیرد. برای مثال، ممکن است ۱۰۰۰ واحد نخست درآمد (طبقه اول) به نرخ ۱۰ درصد و ۱۰۰۰ واحد بعدی (طبقه دوم) به نرخ بیست درصد مشمول مالیات باشد. البته، جدول مالیاتی می‌تواند از طبقات مختلف با اندازه برش‌های گوناگون درآمد مشمول مالیات تشکیل شود.

بدین ترتیب مؤدیان مالیاتی ممکن است مشمول طبقات گوناگون مالیاتی شوند. اگر آخرین برش درآمد فردی مشمول بالاترین نرخ جدول قرار گیرد او را یک مؤدی تابع حداکثر نرخ می‌نامند. در برخی موارد مؤدیان ممکن است از ارفاق برش فوقانی برخوردار شوند. این ارفاق تدبیری است به منظور سبک کردن بار مالیاتی برخی از درآمدها که به ظاهر در سال واحدی کسب شده‌اند، اما در حقیقت آن‌ها را می‌توان درآمدهایی دانست که به چند سال مربوط می‌شوند. یک نمونه آن خسارت اخراج است که در موارد فسخ زود هنگام قرارداد استخدام پرداخت می‌شود. این درآمد با اینکه در سال معینی پرداخت شده و لذا درآمد مشمول مالیات همان سال به حساب می‌آید، ولی می‌توان آن را درآمدی دانست که فرد مستخدم انتظار دریافت آن را طی دوره زمانی بیش از یک سال داشته است. در این حالت اگر نوعی ارفاق برای مؤدی قائل نشویم طبقات بالای درآمد او تابع نرخ‌هایی قرار می‌گیرند که در مقایسه با حالتی که همان درآمد طی چند سال تقسیم می‌شد سنگین‌تر و بالاتر خواهند بود. ورزشکاران حرفه‌ای نیز یک نمونه دیگر از این نوع مؤدیان هستند.

اصطلاح خزش لایه‌ای یا خزش بین طبقات مالیاتی (Bracket Creep) در موردی به کار می‌رود که به سبب وجود تورم، مؤدیان مالیاتی که در لایه‌ها یا برش‌های درآمدی معینی از جدول نرخ‌های تصاعدی قرار دارند به طبقات درآمدی بالاتر این جدول بخزند یا صعود کنند.

در نتیجه مؤدیان مالیاتی به‌ویژه آن‌هایی که در طبقات پایین درآمدی قرار دارند از چند جهت متضرر شده و نه تنها به علت تورم قدرت خرید خود را از دست می‌دهند بلکه به دلیل تغییر نکردن جدول مالیاتی از یک سو و احتمالاً افزایش دریافتی، در طبقات بالاتر از نرخ‌های مالیاتی قرار می‌گیرند. لذا در شرایط حاد تورمی لازم است که مسئولین سیاست‌گذاری اقتصادی نسبت به اصلاح جدول یا افزایش سطح حداقل معافیت اولیه مالیاتی اقدام کنند. البته این امکان نیز وجود دارد که برخی از مؤدیان با هدف کاهش بار مالیاتی از مکانیزم‌هایی برای اجتناب از پرداخت استفاده کنند تا درآمد خود را کمتر نشان داده و بدین ترتیب به طبقات پایین‌تر بروند (Heer, [et al], 2013)

کتاب‌شناسی

توکل، محمد (۱۳۷۹). فرهنگ توصیفی اصطلاحات بین‌المللی مالیاتی، چاپ اول، تهران: انتشارات دانشکده امور اقتصادی.

Heer, Burkhard and Bernd Sussmuth, (2013). "Tax bracket creep and its effects on income distribution", *Journal of Macroeconomics* 38(2013) 393-408.

علی‌اکبر عرب‌مازار

هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی